

Glazbena suradnja hrvatskih i slovenskih cecilijanaca u časopisu Sv. Cecilija

Izv. prof. mr. art. Ruža s. Domagoja Ljubičić i Tihomir Prša, prof.

Uvod

Crkva je kroz svoju dugovječnu povijest uvijek njegovala uzvišenu i svetu glazbu, koja izražava štovanje Boga, a vjernike potiče na pobožnost i poniranje u veliko Otajstvo vjere i onostranu stvarnost.

Prvenstveni cilj ovoga rada jest: prikazati suradnju dvaju naroda – slovenskog i hrvatskog – na polju crkvene glazbe u kontekstu povijesnog nastanka *Cecilijinog Društva* (Slovenija 1877., Zagreb 1907.), pokreta za obnovu sakralne glazbe.

Suradnja slovenskih i hrvatskih cecilijanaca odvijala se tada na zavidnoj razini, a ostvarivala se u mnogim segmentima glazbene razmjene u prvoj polovici dvadesetog stoljeća. Od tada započinje pojačana suradnja dvaju društava u različitim rubrikama časopisa *Sveta Cecilija: članci, glazbeni prilozi, vijesti Cecilijinog društva...* Časopis se u to vrijeme usko bavio proučavanjem povijesnih vrela sakralne hrvatske glazbene baštine i njezine tradicije, djelima crkvenih skladatelja, te promicanjem obnovljene svete glazbe na temelju cecilijanskih ideja. Primjerice, u rubrici *Članci* izuzetan je doprinos slovenskog cecilijanca p. Hugolina Sattnera, koji je u istom časopisu svojim radovima o glazbenoj kulturi bio znatno prisutan, nastojeći oko širenja cecilijanske ideje, te održavanjem međusobnih veza s našim Cecilijanskim društvom. U prilog tezi suradnje ide i činjenica zastupljenosti skladateljskog sakralnog opusa slovenskih skladatelja u glazbenom prilogu časopisa, u kojem su skladbe slovenskih skladatelja bile prisutne uglavnom s prepjevom slovenskog teksta na hrvatski jezik. Isto tako se u navedenom časopisu nalaze i pojedine skladbe koje su ostale u originalu na slovenskom jeziku, a znatan broj i na latinskom.

Da je suradnja bila plodonosna i šire od samog časopisa Sv. Cecilija, svjedoče prepjevane slovenske pjesme u hrvatskim pjesmaricama prve polovice 20. st. Poneke od njih zaživjele su kao pučke popijevke u hrvatskom narodu, te su rado pjevane u svim prigodama i u naše vrijeme. Nezamislive su marijanske i druge pobožnosti, hodočašća, liturgijska slavlja, a da se u Hrvatskoj ne zapjeva primjerice *Djevice nevina* autora Angelika Hribara, izvorno (*Ti, o Marija*) ili pak pučka slovenska popijevka *Lijepa si, lijepa* (*Lepa si, lepa*). Nadalje, vrlo su poznate uskrсне popijevke *Na nebu zora rudi* (*Minil je dan trpljenja*), *Radujte se, kršćani* (*Dan veselja, radosti*) Karla Adamiča, *Naš je ustao Spasitelj iz groba* (*Zveličar naš je vstao iz groba*) Gregora Rihara; popijevka *Srcu Isusovu U slavu svetog Srca* (*Presveto Srce, slavo*) Ignacija Hladnika...

Tijesna suradnja Slovenaca i Hrvata najočitija je u djelu Janka Barlèa. U razdoblju od dvadesetšest godina (1914. – 1940.) bio je urednik Sv. Cecilije. Osnutkom Cecilijinog društva postaje njegov odbornik, potpredsjednik, a 22. 11. 1911. izabran za predsjednika istog

društva.¹ Jedan je od najzastupljenijih autora po broju objavljenih članaka, izvještaja i znanstvenih studija u časopisu Sv. Ceciliji. Uz djela ostalih slovenskih autora (oko 300) Janko Barlè sudjeluje sa 156 što većih što manjih članaka. O njemu njegov suvremenik, cecilijanac, Matija Ivšić navodi: „Janko Barlè je živa veza Slovenaca i Hrvata. Rođen 1869. u Sloveniji u Budanjama kod Vipave, u ranoj mladosti preseli se u svoju drugu domovinu – Hrvatsku. Svojim literarnim djelima, svojim čestitim radom i životom zadužio je Slovence i Hrvate i doprinio međusobnom poznavanju i cijenjenju. Nekakav jaz, koji postoji između Slovenaca i Hrvata, a na kojega se aludiralo, u većem postotku je namješten – proračunan od poznatih prijatelja naroda – na žalost na štetu jednih i drugih.“²

Kao treći segment prisutnosti slovenskih autora u Sv. Ceciliji navest ćemo i rubriku *Glazbena literatura*, koja je redovito donosila mnogobrojne prijedloge slovenske glazbene literature kao i osvrt na pojedina djela. Potom, u rubrikama *Razne vijesti* i *Listak* autori također vrednuju ta glazbena djela kako s umjetničkog tako i sa znanstvenog gledišta, ali se donose i prikazi sadržaja slovenskog časopisa *Cerkveni glasbenik*.

Cecilijanski pokret

U svrhu obnove liturgijske glazbe cecilijanska tendencija zapravo počinje već od 16. stoljeća, točnije u vrijeme Tridentskoga sabora (1545.-1563.), ali ostaje uglavnom na lokalnoj razini sve do 1868., kada je Nijemac cecilijanac Franz X. Witt u Bambergu osnovao *Cecilijansko društvo – Allgemeiner Cäcilienverein für Länder deutscher Zunge* za zemlje njemačkoga govornog područja. Društvo je potvrdio papa Pio IX. 1870. godine. Ono se bavilo njegovanjem i obnovom gregorijanskog pjevanja, klasične polifonije i obnovom crkvene pučke popijevke na narodnom jeziku. Iz Njemačke se brzo širilo po drugim zemljama te dobilo potvrdu i službeno odobrenje pape Pija X. (22. 11. 1903.) dokumentom *Motu proprio - Inter pastoralis officii (Tra le sollecitudini)*, koji je jedan od najznačajnijih pretkoncilskih dokumenata crkvene glazbe.³

Ovdje svakako treba naglasiti svrhu i cilj pokreta: pročišćavanje i produhovljavanje crkvene glazbene prakse prema liturgijskim, ideološkim, povijesnim i estetskim kriterijima, zatim obnova crkvenog pjevanja na narodnom jeziku, težnja za što višom umjetničkom razinom u liturgijskoj primjeni orgulja i drugih glazbala te kultiviranje suvremene crkvene glazbe i njezino znanstveno istraživanje. Budući da u povijesti nije uvijek postojala jasna granica između duhovne i svjetovne glazbe, osjećala se duboka potreba te dvije umjetnosti

¹ Usp. *Razne vijesti*, u: *Sv. Cecilija*, 1911., god., V., br. XII., str. 102.

² M. IVŠIĆ, *Svečani koncert u proslavu 70 godišnjice kanonika msgra Janka Barlèa*, u: *Sv. Cecilija*, 1939., god., XXXIII., sv. II., str. 45.

³ Usp. *Cecilijanski pokret*, u: *Crkvena Glazba - Priručnik za bogoslovna učilišta*, Zagreb 1988., str. 192-193.

jasno definirati, svaku staviti na njezino mjesto. Takvo teško stanje potrajalo je i u Hrvatskoj sve do pojave *Cecilijanskog pokreta*, kada u drugoj polovini 19. st. dolazi do prvog pokušaja crkvene reforme.⁴

Slovenija

Već u drugoj polovini 18. i 19. stoljeća crkvena glazba u Sloveniji je u dekadenci. Tadašnji slovenski kompozitori crkvene glazbe bili su pod utjecajem talijanske opere, njemačke instrumentalne glazbe, te slovenske narodne pjesme. Jozefinska reforma te izdavanje slovenskih crkvenih pjesmarica bio je mali doprinos poboljšanju takvoga dekadentnog stanja, no ni ovo nije imalo nekog većeg učinka na slovensku crkvenu glazbu.

Zalaganjem Gregora Rihara, kojega se smatra prvim reformatorom i jednim od najplodonosnijih skladatelja slovenskoga crkvenog pjevanja u 19. st., crkvena glazba vokalnog karaktera, mudro satkana u duhu slovenske narodne pjesme, odraz je potreba onog vremena, a bila je dobar temelj na putu cecilijanskog pokreta kod Slovenaca.⁵

Godine 1876. održalo je sveopće njemačko Cecilijansko društvo svoju skupštinu u Grazu; sudjelovali su mnogi važni podupiratelji toga pokreta – oko 300 pristaša. Iz Ljubljanske biskupije bilo je dvadesetak sudionika, među njima prof. A. Foerster, o. A. Hribar i o. H. Sattner. Slovenci, puni entuzijazma, osnovali su slično društvo i u Ljubljanskoj biskupiji. Izabran je privremeni odbor, koji je već 14. lipnja 1877. godine sazvao prvu skupštinu na kojoj je utemeljeno *Cecilijino Društvo*⁶, a sljedeće, 1878. godine, to društvo osniva orguljsku školu⁷; iste godine u siječnju počinje izdavati časopis *Cerkveni glasbenik – Organ Cecilijineg društva v Ljubljani*, koji izlazi sve do 1945. godine. Prvi i odgovorni urednik lista (kroz 27 godina) je bio Janez Gnjezda, a glazbeni Anton Foerster.⁸ Treba li uopće posebno naglasiti od kolike je važnosti taj časopis bio za slovenski preporod crkvene glazbe?

⁴ Usp. R. LJUBIČIĆ i J. BOJIĆ, *Život obilježen križem i glazbenom umjetnošću, Matija pl. Ivšić (1894.-1963.)*, u: *Matija Ivšić i Cecilijanski pokret*, Zagreb 2014., str. 63. 65.

⁵ Usp. *Cecilijanski pokret u Jugoslaviji*, u: *Muzička enciklopedija*, Zagreb, 1971., sv. I, str. 309.

⁶ Usp. *Glazbena literatura*, u: *Sv. Cecilija*, 1915., god., IX., sv. III., str. 62.

⁷ Svrha orguljaške škole bila je odgajati sposobne orguljaše, koji će znati promovirati obnovu crkvenog pjevanja. Isti cilj orguljaške škole u Ljubljani imala je i Bervarova crkveno-glazbena škola u Celju, koja je bila privatna, osnovana 1899. Orguljašku školu u Ljubljani od godine 1878.-1914. pohađalo 226 učenika. Godine 1912. zavod je dobio nove orgulje s električnim pogonom, graditelj Ivan Milavec. Usp. *Orguljska škola u Ljubljani*, u: *Sv. Cecilija*, 1915., god. IX., sv. I., str. 43-44.

⁸ Ovim mjesečnikom propagirala se ideja Društva, izdavale se kompozicije za crkvene pjevačke zborove kojih je mnogo u Sloveniji. Vrijedan i zanimljiv podatak svakako je i ovaj: od godine 1878. do 1910. u časopisu „Cerkveni glasbenik“ izašlo je 34 godišta, 895 skladbi, 18 latinskih misa, 282 raznih latinskih introita, graduala, offertoria, i communia, velik broj moteta i himana, preko 320 slovenskih pjesama za razne prigode, gdje su bili uključeni skoro svi slovenski skladatelji. Slovenskog, a tako i našeg rada na polju crkvene glazbe taknuo se na dvadesetoj glavnoj skupštini sveopćeg njemačkog cecilijanskog društva u Innsbuku predsjednik slovenskog „Cecilijanog društva“ u Ljubljani o. Hugolin Sattner, tvrdeći, da i na jugu monarhije živi cecilijanska ideja. Usp. *Cecilijino društvo u Zagrebu i s njim sjedinjena društva i zborovi*. 1911., str. 17-18.

Revni Slovenci bili su ponosni radom orguljaške škole, koja je dala oko 170 učenika, prvih promicatelja prave crkvene glazbe, a proizašle iz Cecilijinog društva. Prema izvještaju skupštine Cecilijinog društva, održanoj 23. 11. 1905. u Ljubljani, poučavali su se sljedeći predmeti: liturgika, nauk o suzvučju, kontrapunkt, glasovir, orguljanje, koralno pjevanje i figuralno pjevanje. Ravnatelj škole i glavni učitelj bio je prof. Anton Foerster, uz kojega su predavali Angelik Hribar i dr. Andrej Karlin. Prema njihovom priznanju početak rada bio je vrlo težak. Društvo se u kratkom vremenu proširilo ne samo u ljubljanskoj biskupiji, već i u mariborskoj i goričkoj. Cecilijanci su se najprije pozabavili pučkom pjesmom, priređujući pjesmaricu za puk *Sv. Cecilija*, koja je preporodila pučko pjevanje slovenskog naroda. Tada se počinje njegovati gregorijansko pjevanje i polifonija.⁹

Hrvatska

Istovremeno kad i u Sloveniji, bilo je pokušaja osnivanja društva i na području Hrvatske, točnije 1877. u Zagrebu zalaganjem Miroslava Cugšverta, prvog urednika časopisa *Sv. Cecilija* i Ivana pl. Zajca, prvoga glazbenog urednika. No, nastojanje i rad oko obnove crkvene glazbe još uvijek nije davalo vidljive rezultate. Budući da su svi pokušaji i ideje ubrzo nestale, što nije teško zaključiti da su u hrvatskim glazbenim i kulturnim krugovima bili nedovoljno i olako shvaćeni.

U usporedbi s drugim zemljama u velikom zakašnjenju (30 g.), uoči dana sv. Cecilije, zaštitnice crkvene glazbe, u četvrtak 21. studenoga 1907. osnovano je u Zagrebu *Cecilijino društvo*, koje je okupilo najuglednije članove vjerskoga i kulturnog života, a u načelu je prihvaćalo cecilijanske ideje. Umjesto bolesnog predsjednika preč. Franje Šultajsa otvorio je skupštinu tajnik društva Milan Zjalić.¹⁰ Osim Hrvatskih osnivača bili su prisutni predsjednik Cecilijinog društva u Ljubljani dr. Andrej Karlin i još jedan svećenik. O osnutku društva i prisutnosti slovenskih predstavnika svoju zahvalu upućuje tajnik M. Zjalić u listu *Cerkveni glasbenik*.¹¹ Naši ugledni cecilijanci, puni entuzijazma, dobro organizirani, učinili su mnogo da se spasi pučka popijevka; istražili su najstarije zbirke narodnih duhovnih popjevaka, u

⁹ Usp. *Listak - Crkvena glazba u Slovenaca*, u: *Sv. Cecilija*, 1907., god. I., sv. I., str. 15.

¹⁰ Usp. M. ZJALIĆ, *Cecilijino društvo u Zagrebu*, u: *Sv. Cecilija*, 1908., god. II., sv. I., str. 1-2.

¹¹ „Cecilijino društvo“ u Zagrebu nam piše takole: Slavno društvo! U mjesecu studenom o. g. osnovano je u Zagrebu „Cecilijino društvo“ u tu svrhu, da goji i promiče pravu crkvenu glasbu u svim hrvatskim biskupijama. Osobito smo bili počašćeni, što je kod te naše skromne slave zastupano bilo sl. Vaše društvo po svom vrlom predsjedniku pr. g. dr. Andr. Karlinu. Još su nam i danas u pameti one krasne njegove riječi, kojima nas je na skupštini pozdravio i pozvao, da se kao bliža braća i u pogledu crkvene glazbe uzajamno pomažemo. Mi želimo doista, da gojimo s Vama topli bratski saobraćaj tim više, što ste Vi i onako u pogledu crkvene glazbe daleko pred nama, pa ćemo rado u Vas tražiti izgleda i savjeta. Srdačna hvala za ovaj bratski pohod sl. društvu i dičnom Vašem predsjedniku. Preporučujući se u Vašu blagonaklonost bilježimo se za odbor: F. Šultajs, predsjednik. Milan Zjalić, tajnik. U Zagrebu 10. prosinca 1907. *Naša kronika*, u: *Cerkveni glasbenik – Organ Cecilijinega društva v Ljubljani*, 1908., 1. številka, letnik 31., str. 5.

kojima se nalaze popijevke nastale iz srednjovjekovne himnologije: *Pavlinsku pjesmaricu*,¹² *Citharu octchordu*,¹³ *Zbirku Vajković* (Vejković, Veljković), Juro (Giuro, Đuro).¹⁴

„Ciljevi i program Cecilijanskog društva bili su sabiranje i oživljavanje autohtonih tradicionalnih crkvenih popjevaka, gajenje i promicanje katoličke crkvene glazbe u svim hrvatskim biskupijama, njegovanje gregorijanskog pjevanja, polifonije, promicanje valjane i već zaboravljene pučke popijevke na hrvatskom i staroslavenskom jeziku, skladanje i harmonizacija novih popijevki u stilu hrvatske glazbe na narodnom jeziku, te istovremeno uklanjanje tuđih popjevaka i utjecaja stranih uzora.“¹⁵

Nadalje, ideje cecilijanskog pokreta nemoguće je bilo provoditi bez osnivanja crkveno-glazbenih ustanova, koje bi trebale provoditi i odgajati naraštaje u duhu smjernica crkvene postkoncilske glazbe. Po uzoru na mnoge zemlje u Europi, u takovom pokušaju uspijeva svećenik mo. Albe Vidaković, svestrani glazbenik, promicatelj i skladatelj crkvene liturgijske glazbe. U tom kontekstu veoma je značajan njegov doprinos na području reforme crkvene glazbe koja se nadahnjivala cecilijanskim pokretom, a čiji je cilj bio očistiti crkvenu glazbu od neliturgijskoga, stranog i svjetovnog duha, te je vratiti onim arhaičnim – gregorijanskim izvorima. Po završetku II. vat. sabora (25. 09. 1963. g.) u našoj Crkvi osniva se Institut za crkvenu glazbu, koji djeluje u sastavu Katoličkoga bogoslovnog fakulteta u Zagrebu s jasnim ciljem osnivatelja: odgojiti veliki broj crkvenih glazbenika, koji će u pravom smislu biti nositelji crkvene glazbe u Hrvatskoj.

Svjedočanstva međusobne suradnje

Proslave obljetnica su uvijek prigoda za posvješćivanje određenih vrijednosti i otimanje zaboravu velikih majstora i njihovih djela. Uz slavljeničke programe na lokalnoj nacionalnoj ili međunarodnoj razini, pružaju priliku da se načini sažetak nekoga vremenskog razdoblja ili studijski pristup opusu određenih slavljenika s današnjeg motrišta. Ovdje izdvajamo svjedočanstva suradnje hrvatskih i slovenskih crkvenih glazbenika, koja su objavljena u časopisu Sv. Cecilija.

¹² Poznata hrvatska pjesmarica iz 1644. koja se čuva u Nacionalnoj i sveučilišnoj biblioteci u Zagrebu pod signaturom R 3629. Pjesmaricu je 1916. i 1917. obradio Janko Barlè u časopisu Sv. Cecilija. To je zbirka starih hrvatskih popijevaka, nastalih u davno doba, poneke još u srednjem vijeku, a pjevale su se u crkvama diljem sjeverne Hrvatske.

¹³ Najopsežniji liturgijsko-glazbeni priručnik, tiskani zbornik latinskih i hrvatskih (kajkavskih) crkvenih napjeva. Izvorno se pojavio u tri izdanja: prvo 1701. u Beču, drugo 1723. u Beču i treće 1757. u Zagrebu. Cithara je razdijeljena na osam dijelova, a sadržava gregorijanske napjeve za misu, velik broj pučkih popijevaka s notama na latinskom i hrvatskom te mali broj bez nota. Godine 1998. u Zagrebu je objavljen faksimilni pretisak Cithare iz 1757. pod uredništvom akademika Milana Moguš i Lovre Županovića u izdanju HAZU, Instituta za crkvenu glazbu Albe Vidakovića, KBF-a Sveučilišta u Zagrebu i Hrvatskog društva crkvenih skladatelja.

¹⁴ Poznate su njegove dvije zbirke crkvenih popijevaka s oznakom: *Iz zbirke Giure Veljkovića iz 1807.*, odnosno iz 1816.

¹⁵ *Život obilježen križem i glazbenom umjetnošću, Matija pl. Ivšić (1894.-1963.)*, nav. dj., str. 65.

Zahvaljujuću izvještaju časopisa iz 1883. godine vidljiva je zabrinutost urednika zbog sporosti u ostvarivanju predviđenih ciljeva koji su u drugim zemljama poprilično uznapredovali.

„Kad smo godine 1878. svršenim II. tečajem „Sv. Cecilije“ odložili pero, bijasmo puni nade da će nam list početkom god. 1879. III. tečajem osvanuti, ali nas ta nada prevari, te moradosmo list prepustiti blaženoj zaboravi. ...Priznajemo, da su nam pjesme, po gdje koje, bile i za naše seoske orguljaše preteške, a mnoge da nisu odgovarale ni ukusu orguljaša ni puku. U takovih okolnostih moradosmo to mezimče u hrvatskoj crkvenoj glasbi zapustiti. Ali uz sve to nismo propustili na tom polju pozorno pratiti susjede naše, poimenice surođenike naše Slovence i Čehe, pa da vidiš kako se kod njih crkvena glasba u mnogih listovih njeguje, da i napreduje, ne mogasmo se ponukanju oteti, da još jednom ne pokucamo na vrata naših rodoljuba, ne bi li se ipak taj jedan jedini list u toj struci u Hrvatskoj kako uzdržao, pak da i mi susjedom našim uzmognemo pokazati, da nismo nit u tom pogledu zadnji.“¹⁶

„Cecilijino društvo u Ljubljani, kojemu je glasilo „Cerkveni glasbenik“, napreduje veoma liepo. Malo gdje koja župa na Kranjskom gdje već ne bi bilo podružnice za učenje crkvenog pjevanja, te se svećenstvo i učiteljstvo upravo natječe oko utemeljivanja i osnivanja cecilijanskih podružnica.“¹⁷

U nešto kasnijem, ne manje važnom broju iz iste godine, časopis donosi vijest: „Obći sbor „Cecil. društva v Ljubljani“ birao je dne 11. listopada novi odbor, te su izabrani prijašnji odbornici, i to: predsjednikom g. Prepošt dr. A. Jarc; njegovim namjesnikom ujedno tajnikom g. J. Gnjezda, blagajnikom duh. Stola prisjednik g. Z. Bohinc; ravnateljem glasbe g. Foerster; odbornici su: gg. L. Belar, P. A. Hribar, J. Rozman. P. H. Sattner i M. Tomac.“¹⁸

„Cecilijino društvo naše braće Slovenaca u Ljubljani priredilo je lani (1908.) od 1-4. rujna crkveno-glazbeni poučni tečaj. Zahvaliti moramo preuzv. gosp. Nadbiskupu, što je naše društvo bilo pri tom zastupano. O njegovom trošku pošli su onamo g. Franjo Dugan i Milan Zjalić. Dakako da smo bili bratski susretani.“¹⁹

No, takovih susreta bilo je i više, što je razvidno iz detaljnijeg iščitavanja pojedinih godišta časopisa. Može se zaključiti, da je i ovaj događaj za nepoznatog autora bio značajan

¹⁶ *Hrvatskom svećenstvu, učiteljstvu i svakom prijatelju crkvene glasbe*, u: *Sv. Cecilija, List za crkvenu glasbu i pjevanje*, 1883., god. 3., br. 1., str. 2.

¹⁷ *Razne vijesti*, u: *Sv. Cecilija, List za crkvenu glasbu i pjevanje*, 1883., god. 3., br. 2., str. 3.

¹⁸ Isto, br. 9, 10., str. 3.

¹⁹ B. ŠIROLA, *Prvi Hrvatski cecilijanski sastanak*, u: *Sv. Cecilija*, 1909., god. III., br. 11-12., str. 87.

na glazbenom i kulturnom području, što i nije rijetkost u objavljivanju inih događanja. „*Cecilijino društvo za stolno župnijo v Ljubljani* priredilo proslavu sv. Cecilije dne 27. novembra o. g. u pola 8 na večer u stolnoj crkvi *Crkveni koncert* kod kojega su sudjelovali: prof. Franjo Dugan, organista stolne crkve u Zagrebu, Ignacij Hladnik, organista u Novom mestu, St. Premrl, regens kora stolne crkve u Ljubljani, *crkveni zbor ljubljanske stolne crkve*, pojačan pjevačima i pjevačicama, te odjel *slovenske Filharmonije*.“²⁰

Vrlo zanimljiv i ne manje važan dopis Ante Ružičića u Sv. Ceciliji iz kojeg se može zaključiti, da su i Slovenci sa zanimanjem pratili značajnije događaje i stvaralaštvo u nas Hrvata. U izvještaju pod naslovom *Slovenski sud o Žgančevim Hrvatskim pučkim popijevkama iz Međimurja*, urednik Stanko Premrl, obznanjujući u *Cerkvenom glasbeniku* tu zbirku, kaže između ostalog: „Harmonizacija je idealna. Pjesme su po melodiji i sadržaju tako zanimljive i osim toga knjižica tako lijepo opremljena da ju moram stvarno toplo preporučiti“.²¹

Sljedeće svjedočanstvo, u potpisu V. Ž. (Vinko Žganec), o. Hugolinu Sattneru i njegovoj skladbi *Otajstveni uznik – Evharistični jetnik*: hvali odličnu skladbu proslavljenoga slovenskog skladatelja i odražava simpatiju između Hrvata i Slovenaca, te usku vezu i nastojanje na polju crkvene glazbe.²²

Obostranu, krajnje zanimljivu suradnju prikazuje nam p. Hugolin Sattner, autor studije *Glazbeni razgovori*, koja se proteže kroz nekoliko godina u svescima Sv. Cecilije, te članku *Hrvatskim Cecilijancima u spomenar*. „Sv. Cecilija završila je sa zadnjim brojem svoje jedanaesto godište, pa mogu bez pretjerivanja ustvrditi, da se je ona između svih crkveno-glazbenih listova najbrže podigla na visinu ugledne znanstvene revije. To je razlog, da je ona brzo stekla ugled i uvažavanje kod crkvenih i svjetovnih oblasti i da je donekle oficijelno priznata i uvedena ne samo u crkvene, već i u školske i znanstvene krugove. Tomu ugledu najviše su pomogle razne povijesne rasprave i istraživanja (dr. Josip Mantuani, Barlè i drugi), kao i temeljiti, stručni članci raznih suradnika. Moram istaknuti, da „Sv. Cecilija“ osim crkvenih glazbenih vijesti iz širokoga svijeta donosi dopise iz svih predjela hrvatske domovine. Ti dopisi crtaju nam doduše skromne glazbene prilike na ladnju i u gradovima, ali nam i svjedoče, da živi svestrano zanimanje za svetu cecilijansku ideju, dokazuju nam, da ima već u svim hrvatskim stranama oduševljenih pristaša i ljubitelja dobre crkvene glazbe, kojima je Sv. Cecilija zbiralište i zajednički krov. Isto tako su zanimljivi i glazbeni prilozi, koje

²⁰ *Razne vijesti*, u: Sv. Cecilija, 1912., god. VI., br., XII., str. 114.

²¹ Sv. Cecilija, 1916., god. X., sv. VI., str. 188.

²² Usp. P. H. SATTNER, *Otajstveni uznik – Evharistični jetnik*, u: Sv. Cecilija, 1917., god. XI., sv. I., str. 59-60.

uređuje vještačka ruka, a obazire se na glazbene potrebe hrvatskog naroda.“²³

U prosincu 1921. p. Kamil Kolb piše vrlo atraktivan i pohvalan članak o p. Hugolinu Sattneru. „Kako te godine brzo prolaze! Čini mi se, kao da je bilo jučer, kad je „Sv. Cecilija“ (1911. br. 12.) prigodom šezdesete godišnjice zaslužnog života odlična slovenskog glazbenika P. Hugolina Sattnera donijela kratak njegov životopis, što sam prenio iz „Slovenca“, a napisao ga Fran Ferjančič. Vjerojatno su te godine i dičnomu svečaru prošle brzo, to više, što su mu prolazile u neprestanom radu, pa je jedan dan bio sličan drugomu; no kod običnih smrtnika već i kod glazbenika počinju padati duševne sile, stvorio je P. Hugolin svoja najveća i najljepša djela te zauzeo jedno od prvih mjesta u slovenskoj glazbi... Braća Slovenci imaju mnogo razloga da se raduju jubileju velikog skladatelja. No, neka dopuste da im se u tom slavlju pridružimo i mi, a poimence čitatelji *Sv. Cecilije*, koje P. Hugolin već nekoliko godina u svojim: *Glazbenim razgovorima* upućuje i uzgaja. Neka s tim razgovorima još dugo ne prestane! Neka iz njegova vazda mladog srca još dugo izvire melodije i slovenskom i hrvatskom srcu mile i drage, kojima si je on već sada postavio spomenik, koji će ga preživjeti i sačuvati mu slavno ime među budućim rodovima.“²⁴

Kratke biografije slovenskih skladatelja koji su djelovali u Hrvatskoj ili su surađivali s hrvatskim cecilijancima

Kosto Jernejko Sel(j)ak (24.08.1893.-1968.), slovenski skladatelj i zborovođa. Gimnaziju pohađa u Ljubljani, nakon čega postaje franjevac u Dalmaciji, provincija sv. Jeronima. Službovao je po raznim župama, a 1933. napušta franjevački red te se inkardinira za svećenika Dubrovačke biskupije, gdje djeluje od 1932. do 1960. Potom se vraća u Sloveniju, a umire 12. 06. 1968. u Brezju, gdje je i pokopan. Glazbena djelatnost Koste Selaka odražava se u vođenju crkvenih zborova, a vodilja mu je bila ideja cecilijanskog pokreta, zatim promicanjem zbarske glazbe slovenskih i njemačkih skladatelja, čiji skladateljski opus broji više od 160 glazbenih jedinica. Poneke od njih su zabilježene u glasilu *Cerkveni glasbenik, Zbori...* Značajnije su skladbe u čast Bl. Dj. Mariji, Gospi Deloriti, franjevačkog marijanskog svetišta u Kuni²⁵ na poluotoku Pelješcu, te misa u čast Sv. Vlaha - *Missa in honorem S. Blasii, Servatoris Honorem Modos Harmoniasque (Kyrie, Gloria, Credo, Sanctus, Benedictus, Agnus Dei)*, djelo je nastalo u Dubrovniku, a objavljeno 1958. godine (reprint *in honorem S. Blasii*, Zagreb, 2010.).

²³ P. H. SATTNER, *Hrvatskim Cecilijancima u spomenar*, u: *Sv. Cecilija*, 1918., god. XII., sv. I., str. 1.

²⁴ P. K. KOLB, *P. Hugolin Sattner (1851.-1921.)*, u: *Sv. Cecilija*, 1921., god. XV., sv. VI., str. 137-138.

²⁵ Autor je brojnih dopisa (27) iz Dubrovnika, Janjine i Kune u časopisu *Sv. Cecilija* od 1926.-1937. godine.

Anton Foerster (1837.-1926.), rođen u Češkoj, skladatelj, pijanist i orguljaš, tijesno vezan uz crkvenu glazbu u Sloveniji. Službu orguljaša i zborovođe vršio je u Senjskoj katedrali od 1865. - 1867. Godine 1867. nastanjuje se u Ljubljani, gdje vrši službu zborovođe *Narodne čitaonice*, dirigent *Dramatičnog društva*, *regens chori* u Ljubljanskoj katedrali, u koju uvodi liturgijsku glazbu. Tu je bio nastavnik glazbe u gimnazijama i bogoslovnom sjemeništu.²⁶ Uz to je bio učitelj i ravnatelj orguljaške škole, u kojoj je odgojio više od 150 orguljaša. Bio je jedan od osnivača Cecilijina društva i reformator crkvene glazbe. Njegovim žarom i radom crkvena glazba u Sloveniji dobiva temelj i smjernice za obnovu na cecilijanskim načelima. Učinio je mnogo za procvat crkvene glazbe izdavanjem pjesmarice *Cecilija*.²⁷ Unutar društva utemeljio je orguljašku školu i sudjelovao pri osnivanju časopisa *Cerkveni glasbenik*, u kojem je bio glazbeni urednik sve do 1910., znači trideset i jednu godinu.²⁸

Angelik Hribar (1843.-1907.), nadareni franjevački glazbenik i crkveni skladatelj. Omiljen među pukom čije su popijevke rasprostranjene po cijeloj Sloveniji, rado pjevane. Kad se osnovala orguljaška škola u Ljubljani, preuzeo je mjesto učitelja glasovira, koralno i figuralno pjevanje, gdje je djelovao oko 30 godina. Mnoge pisane studije objelodanio je u *Cerkvenom glasbeniku*. Veći dio kompozicija posvetio je upravo crkvenoj glazbi ali najviše zasluga uživa kao skladatelj. Bio je jedan od začetnika i onih koji su sudjelovali u osnivanju cecilijanskog društva u Sloveniji.²⁹

Hugolin Sattner (1851.-1934.), svećenik, franjevac, djelovao je kao orguljaš, glazbeni učitelj i skladatelj. Smatra ga se jednim od najznačajnijih slovenskih skladatelja crkvene glazbe. Pripadao je Cecilijanskomu pokretu, a stilski kasnoromantičkoj tradiciji. Crkvena glazba mu obuhvaća djela za orgulje, mise, zborske pjesme, litanije. Djela se čuvaju i u nizu hrvatskih glazbenih arhiva.³⁰ Značajan je i po oratoriju *Assumptio BMV*, skladanom 1912., kantatama (*Oljki* 1914.) i zbirkama crkvenih i svjetovnih pjesama. Bio je vjeran suradnik časopisa *Cerkveni glasbenik*.

Ignacij Hladnik (1865.-1932.), slovenski skladatelj, jedan je od najranijih polaznika orguljaške škole u Ljubljani, predvođene Antunom Foerstorom. Bio je glazbeni pedagog i zborovođa, ali prije svega jedan od najboljih orguljaških virtuoza u Sloveniji, pa je većinu svojih skladbi posvetio tom instrumentu, no pisao je i vokalnu glazbu.³¹ Veliki broj njegovih skladbi posvećen je Majci Božjoj, a melodiju pokušava prilagoditi duhu slovenskoga puka,

²⁶ Usp. E. ŠKULJ, *Musica sacra slovenica*, Ljubljana 2004., str. 54.

²⁷ Usp. B. ŠIROLA, *Iz hrvatske glazbene prošlosti - Glazba i glazbenici kod Hrvata, Srba i Slovenaca*, u: *Sv. Cecilija*, 1922., god., XVI. sv. IV., str. 178.

²⁸ Usp. *Muzička Enciklopedija*, 1971., 1., str. 590.

²⁹ Usp. *Listak*, u: *Sv. Cecilija*, 1907., god. I., sv. III., str. 46.

³⁰ <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=54701>

³¹ Usp. E. ŠKULJ, nav. dj., str. 60.

više puta na uštrb umjetničkoj vrijednosti svojih skladbi.

Stanko Premrl (1880.-1965.), završio je studij orgulja i kompozicije. Godine 1909. naslijedio je Antuna Foertera kao urednik časopisa *Cerkveni glasbenik*, te je do 1939. bio zborovođa ljubljanske prvostolnice, zatim do 1941. voditelj Škole orgulja u Ljubljani, a od 1919.-1945. predavao je orgulje na ljubljanskom konzervatoriju. On je središnja osobnost u slovenskoj crkvenoj glazbi 20. st., koja ju je usmjerila putovima suvremene europske glazbe. Sa svojih 2000 skladbi jedan je od najplodnijih slovenskih skladatelja.³²

Ivan Ocvirk (1883.-1951.), Slovenac, završio je Bervarovu orguljašku školu u Celju. Skladao je vokalnu i instrumentalnu glazbu. Neko je vrijeme živio i djelovao kao učitelj glazbe u Sinju. Mnoge njegove skladbe nalaze se u raznim brojevima časopisa *Sv. Cecilija*. Njegov učenik bio je Krsto Odak, suradnik glasnika *Cerkveni glasbenik*.³³

Karlo Adamič (1887.-1945.), profesor glazbe, skladatelj, orguljaš i glazbeni odgojitelj, završio je orguljašku školu u Ljubljani i Zagrebu, gdje je i diplomirao. Godine 1908. preuzeo je službu orguljaša i zborovođe u senjskoj katedrali, a u isto vrijeme je bio učitelj pjevanja i glazbe u sjemeništu. Od 1923. bio je mjesni zborovođa u Koprivnici. Najzad je od 1933. bio učitelj pjevanja i glazbe u splitskom sjemeništu.³⁴ Za njega se može reći da je bio hrvatski i slovenski skladatelj, a u njegovom skladateljskom opusu dominira crkvena glazba. Veći broj Adamičevih skladbi objavljen je u časopisima *Novi akordi*, *Cerkveni glasbenik* i *Sv. Cecilija*. Posebno omiljena skladba u nas je: *Senjska staroslavenska misa* za mješoviti zbor skladana prema tradicionalnim senjskim melodijama. „Napisao je tu misu u posve jednostavnom stilu. Nije ugodna tautologija akorda na slaboj dobi jedne mjere i na jakoj dobi druge mjere.”³⁵

Hrvatski skladatelji - cecilijanci:

Franjo Dugan (1874.-1948.), skladatelj, orguljaš, glazbeni pisac i akademik. Jedan je od osnivača i glavnih pobornika Cecilijanskog pokreta u Hrvatskoj, a 1911. izabran je na mjestu potpredsjednika Cecilijinog društva. Dugogodišnji urednik (35 godina), glazbenih priloga u časopisu *Sv. Cecilija*. Promicao je i harmonizirao velik broj hrvatskih crkvenih pjesama iz *Cithare octochorde* i drugih starijih zbornika.

³² Usp. isto, str. 84.

³³ Usp. *Razne vijesti*, u: *Sv. Cecilija*, 1909., god. III., sv. 9-10., str. 83.

³⁴ Usp. E. ŠKULJ, nav. dj., str. 42.

³⁵ *Glazbena literatura, Karlo Adamič - Senjska staroslavenska misa*, u: *Sv. Cecilija*, 1923., god. XVII. sv., VI., str. 187.

Kamilo Kolb (Stjepan) (1887.-1965.), svećenik, franjevac, skladatelj. Njegovo glazbeno stvaralaštvo obilježeno je kasnoromantičkim stilom, protkano duhovnošću, te odražava ideje cecilijanskog pokreta, čiji je bio pristaša. Među najvećim je hrvatskim skladateljima crkvene glazbe u XX. stoljeću, a bio je i dopisnik časopisa *Sveta Cecilija*. Kao pjevač debitira 1921. u Ljubljani u oratoriju *Assumptio BMV H. Sattnera*.³⁶

Krsto Odak (1888.-1965.), skladatelj i glazbeni pedagog, objavljivao je radove i duhovne skladbe u priložima časopisa *Sveta Cecilija* i slovenskog glasnika *Cerkveni glasbenik*.

Anzelmo Canjuga (1894.-1952.), svećenik, franjevac, skladatelj, orguljaš i zborovođa, jedan od sudionika u priređivanju *Hrvatskoga crkvenog kantuala* 1934. „Najranija skladateljska godina je 1914. Canjuga je pripadao plejadi cecilijanskih glazbenika. Svoju pripadnost cecilijanskom pokretu neprestano je dokazivao. Uspio je približiti crkvenu glazbenu umjetnost okvirima glazbenog rječnika, koji odgovaraju cecilijanskim dometima. U tome je tajna njegove najšire popularnosti, pa su neke skladbe do danas usvojene kao opće dobro.”³⁷

Albe Vidaković (1914.-1964.) organizirao je u duhu cecilijanstva tečajeve za orguljaše, zatim izdaje priručnik *Upute crkvenim orguljašima*. Od 1942. do 1945. godine postaje urednikom glazbene Smotre za promicanje crkvene glazbe *Sveta Cecilija*. Najveći cecilijanski san ostvario je 1963. godine osnovavši Institut za crkvenu glazbu Katoličkoga bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu.

³⁶ Usp. <http://hbl.lzmk.hr/clanak.aspx?id=230>

³⁷ <http://zupa-vidovec.hr/zanimljivosti/nase-gore-list-anzelmo-franjo-canjuga>